

Nr 8 september 2009

Finlands

Synskadade

4 Personlig assistans engagerade

8 Information i Norden dryftades

18 Föreningsfestival aktiverade Vasa

Innehåll Nr 8/09

- 3** Ledaren: Samarbete ger trygghet
- 4** Efterlängtat lagrevidering engagerade
- 8** Nordiska synskadade dryftade informationssamhället
- 13** Odemokratiskt informationssamhälle
- 15** Sesam står färdigt
- 16** Internationell läskunnighet på Iris
- 18** Sinnens aktiverades på föreningsfestival
- 20** Stor tillväxt för läroböcker i ljudform
- 22** Meddelanden
- 24** Namntävling: Vad ska Mellis utrymmen heta?
- 25** Meddelanden från distrikten
- 27** Annonser: FSS produkter
- 28** Annonser: PolarPrint

Finlands Synskadade är medlemstidning för Förbundet Finlands Svenska Synskadade. Tidningen utkommer med 10 nummer/år i svartskrift, punktskrift, på CD och som elektronisk version, se www.fss.fi/aktuellt/fs. Kan också fås som e-postbilaga. Årgång 98. Nummer 9/2009 utkommer 27.10, manusstopp 6.10.

Utgivare: Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Parisgränden 2 A 1, 00550 Helsingfors
Tfn 09-6962 300

Chefredaktör: Sofia Stenlund
Tfn 09-6962 3017

e-post: sofia.stenlund@fss.fi

Meddelanden och annonser mottas av chefredaktören.

Prenumerationer och adressändringar: Susanna Antell, tfn 09-6962 3026 e-post: susanna.antell@fss.fi

Pärmbild: Föreningsfestivalen i Vasa
Foto: Sofia Stenlund

ISSN 0789-5739

Näkövammaisten Keskusliiton kirjapaino,
Helsingfors 2009

Samarbete ger trygghet

För närvarande finns det ett allt större tryck på ett intensifierat samarbete organisationer och verksamhetsområden emellan. Förutom att finansiärer och auktoriteter önskar att verksamhet ska samordnas för att minska överlappande verksamhet med liknande målgrupp finns det också direkta fördelar för de enskilda organisationsmedlemmarna.

Ett gott exempel är ärendet angående personlig assistans som aktualiserats starkt i och med att den reviderade handikappservicelagen trädde i kraft den första september.

På sidan fyra i detta nummer av Finlands Synskadade är målsättningen att ge en så lättfattlig bild som möjligt av en ny lag som är både svår- och lättolkad. I korthet är målsättningen att den funktionshindrade har större möjlighet att bestämma själv, att det ska bli lättare att syssla med fritidsaktiviteter och sköta sociala kontakter och att det ska bli större jämlikhet mellan kommunerna.

Målet låter fantastiskt, och som resultatet av ett flera decennier långt förberedande intressebevakningsarbete är det

ett riktigt stort löfte. Men hur ska det gå till i praktiken? Kommer kommunerna att reservera tillräckligt mycket pengar för detta, eller kommer man att i bekvämlighetens namn kunna ställa sig bakom recessionen? Hur lång kommer övergångsperioden att vara?

Angående de finlandssvenska handikapporganisationerna aktualiseras återigen vårt mångdubbla minoritetsskap. Servicen ska tryggas och garanteras och det är en utmaning i sig, men som vanligt ligger på vårt bord även önskemålet att allt detta ska ske på det egna modersmålet. Tillgång till engagerade, intresserade och kunniga assistenter är en stor sak i sig, att det dessutom ska ske på svenska ger ytterligare en dimension av situationen, vårt ständiga dilemma.

Den assistentpool som småningom ska skapas på svenska, och som förresten redan kört igång som tvåspråkig i Vasa, är avsedd att garantera denna trygghet. Med hjälp av samordnat engagemang kan vi skapa förutsättningarna för att våra medlemmar ska kunna hitta en lämplig assistent om och när detta behövs.

- Margareta Pietikäinen uppmanade seminariedeltagarna att bevaka de handikappades intressen angående personlig assistans på kommunal nivå.

Efterlängttad lagrevi- dering engagerade

- Personlig assistans är en viktig sak för alla funktionshindrade och den första september var en stor dag för oss alla.

Så inledde moderator och verksamhetsledare för Förbundet De Utvecklingsstördas Väl Lisbeth Hemgård den dag som avsatts för dryftande av och information kring ämnet Personlig Assistans på svenska.

Den 14 september arrangerade nätverket assistentti.info, Boendeservicestiftelsen ASPA och Det riksomfattande handikapprådet VANE en informationsdag

kring ämnet Personlig assistans i samarbete med Förbundet De Utvecklingsstördas Väl, Förbundet Finlands Svenska Synskadade och Finlands Svenska Handi-

kappförbund. Salen i Folkhälsans seniorhus var fullsatt med intresserade. Dagens ämne var alltså den ändring i handikappservicelagen som trädde i kraft den första september. Revideringen innebär alltså att rätten till personlig assistans blir en subjektiv rättighet, vilket i sin tur innebär att kommunerna nu måste ordna med personlig assistans till dem som behöver sådan. Människor med funktionshinder kommer alltså i framtiden att kunna känna en större säkerhet angående att få assistans om de behöver en, dessutom behöver de inte nödvändigtvis vara arbetsgivare till sina assistenter.

Deltagare med olika perspektiv

Såväl serviceproducenter, kommunala myndigheter, organisationsverksamma och brukare, såväl med som utan personliga hjälpare för närvarande, deltog aktivt i seminariet. Dagens första anförande hölls av Ulf Gustafsson, mångårigt aktiv inom Finlands Svenska Handikappförbund och själv arbetsgivare till personliga hjälpare.

- Lagförändringen angående personlig assistans kan nog vara det enda lagförslag som framförts till lagberedare genom ett behov på gräsrotsnivå, definierade Ulf Gustafsson det långa och tunga arbete som berett väg för revideringen. Tidigare har assistentens roll varit ganska diffus. Vilket fackförbund, vilket kollektivavtal och vilket rättsskydd är frågor man behövt fundera på som arbetsgivare till sin personliga assistent. Det är vi funktionshindrade som måste bevaka att

vi får ut det av lagen som det är meningen!

Ulf Gustafssons ord fick starkt stöd av nästa talare, Margareta Pietikäinen som refererade till lagförändringen ur kommunalt perspektiv. Som positiva aspekter nämnde hon främst tillgången till assistans för fritiden och samhälleliga aktiviteter. Som stora utmaningar för kommunerna, alltså som områden som särskilt bör bevakas, nämnde hon bland annat budgetering. Om kommunerna inte budgeterar ordentligt bör en tilläggsbudget göras upp. Man bör även säkerställa tillgången till vikarier, valmöjligheter i allmänhet och utbildning för assistenter. Assistentutbildning och service bör även garanteras på det egna modersmålet, det vill säga att det svenska språket bör bevakas.

Hoppas på ett prejudikat

Planerare Tuula Tuominen från Det riksomfattande handikapprådet VANE talade kring mänskliga rättigheter och ratificeringen av FN:s konvention angående funktionshindrade personers rättigheter innan det var tid för paneldiskussion. I paneldiskussionen deltog Carita Viljanen, ordförande i Ingå handikappråd, Susanne Winberg, verksamhetsledare för Ålands handikappförbund, Monika Hedström-Järvinen, kundsekreterare på FPA som dessutom skriver sitt slutarbete angående den reviderade lagstiftningen samt Anna Caldén, kommunpolitiker i Nykarleby och själv arbetsgivare till assistenter. - Jag är bekymrad för att lagen ska tolkas

för diffust. Om någon blir nekad personlig assistent hoppas jag på överklagan så vi får ett prejudikat, var några av de åsikter som framfördes under diskussionen.

Även recessionens effekt omnämndes som ett hot, såväl som tillgången till lämpliga personer som på svenska vill jobba som personliga assistenter.

Gunilla Sjövall, en av de grundande medlemmarna till Tröskeln r.f., refererade ett intressant brukarperspektiv i kreativt sagoformat, innan det juridiska ombudet Ulrika Krook tog itu med faktadelen, nämligen ett anförande kring hur ändringen i handikappservicelagen bör fungera i praktiken.

- Målsättningen är att förbättra jämlikhet, deltagande och självbestämmanderätt, inledde Ulrika Krook. Handikappservicelagens målsättning är att det inte ska

finnas ärenden som inte prövas individuellt. Dessutom ska dessa vara motiverade och behovet ska vara klarlagt i den individuella serviceplanen.

Hjälp till egna val

Brukarperspektiv framgick också då Christian Lindberg, närståendevårdare åt sin autistiska son, redogjorde för familjens situation som arbetsgivare åt ett dussintal personliga assistenter under nästan ett decennium. Han framhöll bland annat att en utbildning för personliga assistenter skulle höja statusen för deras självkänsla.

Kriterier för personlig assistans redogjordes av Birgitta Huurre. Hon menade att nätverket assistentti.infos syn på personlig assistans är att hjälpa de handikappade att göra egna val angående dagliga

■ Anna Caldén, Monika Hedström-Järvinen, Carita Viljanen och Susanne Winberg förde fram många intressanta poänger och egna erfarenheter i paneldebatten.

sysslor, arbete och studier, fritidsaktiviteter och deltagande i samhälleliga aktiviteter. På praktisk nivå kunde Maarit Pekkarinen från projektet Vasa Assistentcentrum berätta om deras erfarenheter. Hon var generellt mycket positiv till tillgången till assistenter och verksamhe-

ten i allmänhet.

Efter seminariet höjdes en skål för den nya lagändringen och stämningen var positiv och hoppfull. Framtiden låter utvisa om alla de förhoppningar som byggts upp kring revideringen av handikappservicelagen infrias!

Text och foto: Sofia Stenlund

Fakta: revideringen av handikappservicelagen

Lagändringen innebär att det är behovet och inte diagnosen som skall avgöra om en person är berättigad till personlig assistans eller inte. Det betyder att kretsen av dem som kan beviljas personlig assistans utökas.

Behovet skall avgöra beviljandet av personlig assistans för dagliga sysslor, studier och arbete.

I korthet:

Som funktionshindrad behöver du inte längre fungera som arbetsgivare för din personliga assistent. Om du haft ett fungerande system tidigare kan det fortsätta.

Alternativen är:

- Servicesedel (främst för funktionsnedsatta med behov av färre assistenttimmar). Man kan dock neka arrangemanget.
- Kommunen ersätter kostnaderna (som idag), den funktionshindrade fungerar som assistentens arbetsgivare
- Kommunen arrangerar servicen som fungerar som en köptjänst.

Dessutom:

- Alla assistentbeslut kräver en serviceplan.
- Få undantag för lagen finns och lagen kan inte frångås utan väl grundad anledning (som till exempel om behovet har ändrats).

Nordiska synskadade dryftade informations-samhället

- Informationssamhället idag är ett stort bombardemang av upplysningar, skildrade Tiina Nummi-Södergren, ordförande i Synskadades Riksförbund i Sverige i öppningsanförande till den Utvidgade Nordiska Konferensen i Almåsa, Sverige.

Den utvidgade Nordiska Konferensens tema i år var Information i vardagen för synskadade. Information i hemmet, utbildningen, arbetslivet, på fritiden och i framtiden var ämnen som ingående togs upp i presentationer och kommentarer av respektive land. Samtliga nordiska länder var representerade, och som deltagare från Förbundet Finlands Svenska Synskadade deltog chefredaktör Sofia Stenlund samt punktskriftsansvariga Tessa Bamberg. Synskadades Centralförbunds delegation bestod av åtta personer med varierande ansvarsområden inom organisationen.

Konferensens huvudprogram inleddes efter söndagens inkvartering och öppnande på måndagen den 24 augusti. Som inledande anförande höll liro Num-

mela från Synskadades Centralförbund en redogörelse angående tillgänglig information i hemmet. Några av Finlands tillgångar som refererades under anförandet var elektroniska tidningar, kund- och konsumentmeddelanden och produktmärkning, såsom exempelvis punktmärkta läkemedelsförpackningar. - Varför är egentligen bara mediciner punktmärkta? Frågade sig liro Nummela i sitt inlägg. Man kunde märka också annat, eller så kunde man producera en nyckel till information på förpackningen som man sedan kan läsa på annat håll. Dessutom noterades att tillgången till nyheter i Finland är relativt god samt att ljudtextningen är fungerande. Angående kollektivtrafiken och exempelvis hållplatsutrop ligger Finland dock efter i utvecklingen jämfört med övriga nord-

■ Timo Kuoppala och Teuvo Heikkonen från Synskadades Centralförbund framträdde med anföranden under tillställningen på Finlands ambassad i Sverige.

iska länder.

Punktskriftsmärkningen av mediciner väckte diskussion också i de övriga nordiska ländernas kommentarer till ämnet information i hemmet.

- Märkningen av mediciner är bra! Men man får inte veta något om till exempel biverkningar eller hur många doser man ska ta, invände Danmarks representant. Danmark efterlyste också lättillgänglighet till innehållsdeklarationer på produkter. Ett nytt fenomen i deras samhälle är punktmärkning på vissa mjölkprodukter, en nysatsning från ett av landets mindre mejerier.

Avfärd till ambassaden

Under den första seminariedagen var det även dags för en av konferensens höjdpunkter, nämligen avfärd till Finlands ambassad i Stockholm och Nordiskt jubileumsseminarium om punktskrift. Som moderator under ambassadbesöket fungerade Timo Kuoppala, chef för internationella ärenden på Synskadades Centralförbund. Eftersom Finlands ambassadör Alec Aalto var bortrest förrättades välkomstorden av minister Bo Lindroos. Efter ett par anföranden, bland annat presentation av Louis Braille samt en historisk tillbakablick på de nordiska synskadeorganisationernas samarbete, presenterade Teuvo Heikkonen, ansvarig för ICT-frågor på Synskadades Centralförbund ämnet "Den legala kontexten för punktskrift i Norden, EU och globalt inklusive FN-konventionen och WIPO". I sitt föredrag behandlade han bland annat upphovsrätt, nätdistribution och

postningskostnader. Ambassadmottagningen avslutades med salladsbuffé, dragspelsunderhållning och allmän diskussion och samvaro.

Under dag två låg fokus på tillgänglig information i utbildningsvärlden och arbetslivet. Islands budskap under anförandet om skolsituationen var att elevernas behov och skolans ambitioner måste sammanfalla.

- Synskadade och blinda klarar sig sammanfattningsvis inte lika bra i informationssamhället som seende, avslutade Islands representant.

Skolsituationen skapade livlig diskussion mellan de olika länderna. Många länder har gått in för ett system med avvecklade specialskolor för synskadade och integrerar samtliga elever.

Både elev- och lärarperspektiv

I Danmark påvisade man problemet med att integrerade elever har för bristfällig kontakt med övriga handikappade, deras representant menade att de tekniska och andra praktiska möjligheter som erbjuds för integrerade elever inte betyder någonting om inte det sociala fungerar. Här kommenterade även en av Finlands delegater, Lasse Jalonen, som själv fungerar som lektor vid Uleåborgs Universitet. Han gav en inblick i lärarperspektivet.

- Problematiskt för synskadade lärare är att man inte kan skapa ögonkontakt med sina elever. Det kan också vara svårt att känna igen eleverna och därmed ge dem objektiv bedömning i exempelvis prov, påpekade Lasse Jalonen.

Även sysselsättningsproblematiken dryftades livligt. Arbetets betydelse för livskvaliteten betonades i flera omgångar och liknande problemställningar skildrades i så gott som alla de nordiska länderna. Varje lands presentationer och kommentarer avslutades med landsinledad gruppdiskussion där resultaten sedan sänds in i efterhand. Som kvällsprogram fick deltagarna även lyssna till en presentation av den nordiska barngruppens arbete för bland annat utveckling av taktila leksaker i inlärningssyfte för mindre barn. Även Margareta Söderlund från Synskadade Konstnärers- och konsthantverkarens förening deltog med

bland annat en efterlysning efter nordiskt samarbete kring konstnärliga projekt.

Synskadade är för snälla?

Den sista regelrätta seminariedagen präglades till stor del av teknisk utveckling och framtidsscenarioer. Norge talade under rubriken tillgänglig information på fritiden och refererade nationella framsteg som till exempel tal i bankomaterna som spreds i landet redan för två år sedan. I Norge kämpar man däremot fortfarande med ljudtextning i TV, men detta verkar realiseras under nästa år. Norges representant avslutade med ett

■ Punktskriftsansvarig Tessa Bamberg kommenterade rubriken information på fritiden. Hon lyfte bland annat fram FSS punktskriftsverksamhet.

upprop:

- Vi synskadade är för snälla och godtar för många lösningar! Till exempel finns det inget system för att stanna bussen, vi får inte all undervisning i skolan och TV:n är inte lika lättillgänglig efter digitaliseringen.

För Finlands del kommenterades ämnet Information på fritiden av FSS representant Tessa Bamberg. Hon berättade bland annat att ledsagning uppmuntras i flera kulturella sammanhang, bland annat kan synskadade ta med sig ledsagare gratis på till exempel bio och festivaler. Även syntolkning, Celias goda litteraturutbud och ljudtextningen omnämndes som särskilt positiva nationella lösningar. Under anförandet lyfte Tessa även upp den goda tillväxten av punktskriftsanvändare inom förbundet. Detta

skiljde sig från flera av de nordiska länderna som präglades av en nedåtgående spiral. Under dagen presenterades även Norges nya lagstiftning för funktionsnedsatta samt föreläsningar från två inbjudna representanter kring den teknologiska utvecklingen innan seminariet avslutades.

- Alla har fått en del tankeställare som påverkar vårt framtida arbete, avslutade Tiina Nummi-Södergren. Jag känner starkt att konferensen gett nya kontakter och nätverk.

Tillställningen avslutades med festlig middag och dans med allmän samvaro där kontakter knöts och man fick tillfälle att diskutera aktuella frågor över landsgränserna.

Text och foto: Sofia Stenlund

■ Som avslutning på seminariet föräddes respektive lands representant en ölflaska med punktskriftsmärkning.

Odemokratiskt informationssamhälle

Den tekniska utvecklingen skapar i allmänhet en association om att någonting blir bättre, men bättre för vem. Det som är bra för en seende behöver inte automatiskt betyda det samma för en synskadad. Rättsamhället och välfärdsamhället är positiva landvinningar, men den tekniska utvecklingen har samtidigt skapat ett odemokratiskt och invecklat samhälle.

Förändringar i teknik och samhällstruktur är beroende av varandra och kan vara både positiva och negativa. Informationsteknologins utveckling är oerhört snabb och berör alla samhällsområden. Det sägs att informationstekniken gör världen mindre men det växande informationsflödet, dess snabba förmedling och människornas beroende av kunskap har gjort världen allt svårare att förstå. Den är även med om att skapa en tudelning av befolkningen.

En maktfaktor

Positiva förändringar vid tillämpning av modern teknik är bl.a. effektivisering, kvalitetshöjning och miljöanpassning. Informationsteknologin är den avgörande faktorn när det gäller effektivisering av varuproduktion och administration, men för vissa individer innebär den utslagning då man inte klarar omskolningen och de stressartade kraven på hög effektivitet. Den nya tekniken gör dessutom att vissa människogrupper blir avskärmade ifrån det som de tidigare

hade tillgång till. Då uppkommer ett risk-samhälle där funktionshindrade och äldre är i underläge. Det finns många exempel på hur dessa personer i Finland blivit utan förmåner och tjänster, som stipuleras i lagen, på grund av att informationen inte gått fram till dem. Myn-digheterna använder nästan enbart hemsidor och internet för sin information. De är snabba att hänvisa till dem utan att tänka på att bara en liten del av synskadade och speciellt äldre i vårt land har möjlighet till denna informationskälla.

Den tekniska utvecklingen leder ofta till omfördelning av makten i samhället. Informationsamhället gynnar de kunskapsstarka medan människor med svag teoretisk utbildning bildar det s.k. informationsproletariatet. På internet finns enorma mängder information. Att finna det man söker där är inte alltid lätt för en seende, för att inte tala om en synskadad eller äldre person. Största delen av informationen har kommersiellt innehåll. Det är de kunskapsstarka surfarna som drar den största ekonomiska nyttan. De som

har kompetens och representerar kapitalet gynnas mest medan andra missgynnas. Globalt förstärks inkomst- och kunskapsklyftorna av den moderna tekniken. De skandinaviska länderna är i täten när det gäller den tekniska utvecklingen. En tudelning av befolkningen är dock tydlig även här. Allt fler har internetanslutning men användningen är beroende av inkomstnivån, åldern och hälsotillståndet. Globalt sett bor 90 % av internetanvändarna i i-länderna. Man kan tala om apartheid utgående från teknikens tillgänglighet.

Framtidens virtualskolor eller s.k. innovationscentra kommer i allt högre grad att använda datorstödd undervisning. I stället för modersmål vill man införa termen mediekunskap när det gäller att kombinera skärmens ikon och text så effektivt som möjligt. Kort nätverksinformation kan dock aldrig ersätta den traditionella boken som ger de unga sociala modeller och stärker deras språkutveckling. De nya medierna har redan alltför mycket marginaliserat traditionell läsning.

Demokratiskt instrument

Rätt utnyttjad ger informationsteknologin många nya möjligheter att höja graden av demokratin i samhället. Trots urbaniseringen i samhället glider människorna allt längre bort från besluten. Nätet kan föra dem närmare. Det är ett billigt och snabbt sätt att t.ex. genom omröstning påverka samhällsplaneringen. Inom EU har man fastslagit att informationssamhället skall utvecklas enligt människornas behov och att utveckling-

en inte får leda till ojämlikhet och utslagning. Man betonar även vikten av att de äldre och funktionshindrade får lära sig använda nätet så att de blir delaktiga av alla de nya serviceformer som utvecklingen för med sig och som gör att gamla serviceformer bantas ned. Det finns inga tekniska hinder för varken äldre eller funktionshindrade att effektivt utnyttja den förändrade tekniken. De enda hindren som finns är av politisk, ekonomisk och administrativ natur och dessa kan undanröjas. Medieläsfärdighet och tekniskt kunnande är grundförutsättningar för fullt medborgarskap i ett demokratiskt informationssamhälle och utgör nödvändiga basfärdigheter i arbetslivet.

Text: Arto Vanhanen

■ Den tekniska utvecklingen leder ofta till omfördelning av makten i samhället, menar artikelskribenten Arto Vanhanen.

Kvarteret Sesam så gott som klart

Den 7 september hölls den officiella presskonferensen för det kvarter som går under samlingsnamnet Sesam, Samse, Toukoranta. Kvarteret Sesam/Samse/Toukoranta är på slutrakan och mer eller mindre färdigbyggt. En del invånare har flyttat in och så har även den svenska kvartersskolan samt kansli och verksamhetsutrymmen för Finlands Svenska Synskadade r.f.

Kvarteret består av 139 hyresbostäder, ett svenskt daghem med 63 platser, en svensk kvartersskola, kansli och verksamhetsutrymmen för Finlands Svenska Synskadade r.f., Svenska skolan för synskadade och ett internat för eleverna, tre stödbostäder i anslutning till internatet och utrymmen för det Finlandssvenska specialpedagogiska resurscentret SPERES. I den nya helheten finns också utrymmen för Svenska synskadade i Mellersta Nyland r.f.

- Komplexet har arkitektoniska finesser, men man har utgått från de krav och

behov synskadade och handikappade har för att bo, röra sig och arbeta, framhöll byggkommitténs ordförande Hans Åhman under presskonferensen.

Bland annat belysning, akustik, golvmaterial och kontraster är aspekter som särskilt beaktats i det område som Åhman omnämner som "den tvåspråkiga kulturdammen", ett uttryck som myntats speciellt för området.

Huvudplanerare för kvarteret är arkitekterna Stefan Ahlman och Jaakko Sutela.

Text och foto: Sofia Stenlund

■ Helinä Hirn berättade om inläring av taktila kartor. På bilden håller hon i ett mer detaljerat exemplar.

Upprop för läskunnighet i punktskrift

Den internationella läskunnighetsdagen, den 8 september, uppmärksammades på synskadehåll genom ett mässevenemang på Synskadades Centralförbunds verksamhetscentrum Iris.

Även FSS deltog i arrangemanget som omfattade föreläsningar, utdelning av pristagare i Näkövammaisten Airuts punktskriftstävling "Bongaa Pisteet" och allmän information om olika verksamhetsområden.

Den internationella läskunnighetsdagen uppmärksammas varje år den 8 september. I år kretsade läskunnighetsdagen kring läskunnighetens förstärkande roll som är viktig ur social utvecklingssynvinkel. Om man kan läsa kan man delta och

fungera som medlem av sitt samhälle. Det finns 776 miljoner vuxna i världen som inte kan läsa och 75 miljoner barn i skolålder som inte går i skola.

För synskadeförbundens del uppmärksammades med anledning av punktskriftens jubileumsår olika möjligheter att ta till sig information via punktskrift eller exempelvis taktill produktion. En av föreläsarna var Helinä Hirn, som presenterade ett kort referat av resultaten av sin doktorsavhandling angående inläringen av taktilla kartor. Hon behandlade bland annat hur man med hjälp av taktilla medel kan lära sig att röra sig i obekanta miljöer och hur man med taktilla hjälpmedel kan skapa en självständig, trygg, effektiv och flexibel miljö med hjälp av flera sinnen.

- Speciellt som helt blind är det bra med taktilla kartor. För att skapa en helhetsbild av en miljö krävs en strategi för att samla information. Självständig kunskap stärker självkänslan, berättade Helinä Hirn.

Hon berättade även om olika karttyper som finns tillgängliga. Bland annat geografiska, topografiska, politiska och sådana som baserar sig på ord. Material som collage, olika papperstyper, metall och keramik används för att skapa mångsidiga helheter med maximal orienteringsförmåga. Helinä Hirn har arbetat mycket med inlärningsprocessen och att skapa lekfulla sätt som ger goda möjligheter för synskadade barn att ta till sig information.

- Man lär alltså barnet att gestalta föremål som ligger utanför kroppsligt räck-

håll. Med hjälp av tidig inläring blir det lättare att använda sig av exempelvis GPS-funktionen senare i livet.

En annan programpunkt under internationella läskunnighetsdagen var presentation av vinnaren i Synskadades Centralförbunds organisationstidning Näkövammaisten Airuts lekfulla tävling "Bongaa Pisteet". Målsättningen med tävlingen har varit att utmana människor att hitta punktskrift i vardagen och i oväntade miljöer. Vinnaren, som presenterades av Marika Mäkinen-Vuohelainen, blev Outi Lappalainen, vars förslag omfattade 25 olika platser eller föremål med anknytning till punktskrift. Bland annat medicinförpackningar, matlistor, Efva Attlings smycke, en japansk ölburk, punktmärkning utomlands och Ikeas ytterblomkruka var områden där Outi Lappalainen hittat punktskrift.

Text och foto: Sofia Stenlund

■ Internationella läskunnighetsdagens punktskriftsevenemang arrangerades på Iris.

- Vasa synskadade var talrikt representerade på Föreningsfestivalen.

Sinnen aktiverades på föreningsfestival

Distriktsföreningen Vasa Synskadade mötte talrikt upp då det var dags för den finlandssvenska föreningsfestivalen som arrangerades den 11-12 september i Vasa för femte året i rad. Besökarskaran var inte den största, men vädret var vackert och stämningen och sammanhållningen påtaglig.

Inför föreningsfestivalen hade distriktsföreningen bland annat konstruerat en upplevelsebana. Banan gick ut på att man fick pröva olika simulationsglasögon med vilka man sedan tog sig igenom en sträcka på några meter. Banans motto var: "När du inte ser – prova dina andra sinnen". Först fick besökarna, iklädda sina simulationsglasögon, gissa vilken krydda som hölls upp genom att dofta på den. Kryddan, som visade sig vara den karakteristiska kardemumma, gissade de flesta rätt på. Nästa steg var att testa smaksinnet då man fick smaka på en vindruva.

Sedan fick man hålla den vita käppen och med hjälp av den orientera sig fram med hjälp av en sträcka markerad med svartgul markeringstejp. Under hela banan fick man även stöd och hjälp av en seende arrangör, vilket ingav trygghetskänsla. Det sista momentet utgjordes av att med hjälp av känselsinnet gissa hur många stenar det fanns i en

burk. Inte nog med det, man fick även med hjälp av namnteckningsram nedteckna sin gissning med namn och telefonnummer, fortfarande med simulationsglasögonen på. Dessutom fanns FSS-medlemmen och aktiva i Vasa Synskadade Ritva Hagelbergs tavlor i punkt-skrift utställda, vilka man fick bekanta sig med via både syn och känsel.

Förutom upplevelsebanan hade besökarna möjlighet att bekanta sig med förbundets och föreningens verksamhet via broschyrer, informationsmaterial samt en pratstund med medlemmarna i Vasa Synskadade. Det var inte så många som vågade sig fram, men de som gjorde det fångades snabbt upp av aktiva medlemmar och fick därmed svar på alla sina frågor. Stor aktivitet i festivalområdet i allmänhet, med bland annat musikprogram och trollkonster, konkurrerade om besökarnas uppmärksamhet.

Text och foto: Sofia Stenlund

Stor tillväxt för läroböcker i ljudform

Så många som var femte skolelev har olika läs- och inlärningsvårigheter. Exempelvis kan förmågan att gestalta saker ur tryckt text kan orsaka problem och läsningen kan vara långsam. Som en stödform finns Celia-bibliotekets läroböcker i ljudform vilkas popularitet har vuxit hastigt.

Inlärningsvårigheter är just nu speciellt aktuella när skolorna har börjat. Att ta tag i inlärningsvårigheter och att hitta en passande studieform kan förbättra skolelevens studiemotivation, förebygga marginalisering och ge likvärdiga möjligheter till inläring. Celia-bibliotekets

läroböcker i ljudform kan vara till hjälp när studier vid läsning av tryckt text är svårt.

- Populariteten angående läroböcker i ljudform har vuxit snabbt, berättar Marita Kuusela, linjeför Celias lärobokproduktion. En delorsak är antagligen att

medvetenheten ökat, vi har nämligen fört en aktiv kampanj sedan senaste läsår. Tidigare har det kanske inte varit helt klart för skolorna vem som gagnas av läroböckerna i ljudform, och få har känt till Celia.

Kampanjen har fortsatt under augusti med den nationella "Kuuntele, niin opit" (ung. Lyssna, så lär du dig)-radiokampanjen, där man försöker föra fram olika lärandes stora antal samt läroböckerna i ljudform som ett hjälpmedel i inlärningen.

Tillväxt på över 70 % i beställningarna År 2008 köptes över 2500 läroböcker i ljudform av Celia, vilket är över 70 procent mer än 2007.

- Under början av 2009 har tillväxten varit fortsatt kraftig, och det ser ut som om hela året når upp till minst liknande tillväxtsiffror som senaste år, menar Marita Kuusela.

I Celias urval av läroböcker i ljudform finns nästan hälften av grundskolans läroböcker och en stor del av gymnasiets kursböcker. Man försöker producera nya böcker proaktivt så att det finns tillgängliga genast vid beställning.

Celias läroböcker i ljudform kostar 18-26 euro. Böckerna levereras på CD-skiva och man kan lyssna på dem exempelvis med hjälp av datorns läsprogram. Talböcker kan också användas parallellt med den tryckta versionen.

Celias böcker får endast användas av sådana skolelever och studerande för vilka det är svårt eller omöjligt att läsa tryckt text. Förutom läs- och inlärnings-svårigheter kan exempelvis synskada eller motoriska störningar vara ett skäl för användning av talböcker.

Källa och foto: www.celia.fi

Fakta: Celias läroböcker i ljudform

- Alla skolelever och studerande som inte kan läsa tryckta böcker kan använda Celia-bibliotekets läroböcker.
- För att bli kund på Celia krävs ett expertutlåtande över läshandikappet. Handikappet kan t.ex. vara en synskada, läs- eller skrivsvårighet eller en muskelsjukdom. Utlåtandet kan skrivas av en speciallärare eller yrkesperson inom hälsovården.
- Som läshandikapp räknas inte att personen har något annat modersmål än finska eller svenska.
- Celia producerar läroböcker i ett lätt tillgängligt format. Förutom tal-, punkt- och elektroniska böcker består deras utbud även av reliefbilder och reliefkartverk.

Meddelanden

Esperantoföreningen Steleto firar 90 år

Mellan världskrigen studerade även amerikaner Esperanto. Ännu under 1960-1970-talet utväxlade amerikanerna information per brev och ljudband. Esperanto har under den senaste tiden synts mer än någonsin på internationell nivå. I Förenta Staterna har förts diskussioner kring huruvida Esperanto kunde vara amerikanernas andra språk.

På den europeiska konferensen för lärare i skolor för synskadade på Irland i sommar distribuerades material som innehöll en sidlång presentation angående hur esperanton uppmuntras tas in i undervisningsprogrammet i skolor för synskadade och ungdomsgrupper. Detta konstaterades även vara välkommet på den internationella esperantokongressen för synskadade.

I Finland inledde Vilho Setälä undervisningen i esperanto i Helsingin sokeainkoulu på 1910-talet. De blindas esperantoförening Steleto grundades 1919. Då blinda grundade en internationell esperantoförening i Prag 1921, fanns det redan så mycket kunskap och kapacitet såväl i Finland som de övriga nordiska länderna, att det påföljande år arrangerades ett möte för blinda i Helsingfors som en del av världskongressen.

De som studerat och utövat esperanto innan världskrigen överlät ett ansvar till oss yngre för kontinuiteten i esperantokulturen och regelbundenheten i arrangemangen av de internationella världskongresserna. Bästa unga, får vi snart ge er dessa uppgifter? Ni har en god språklig grund. Att tillgodogöra er esperanton är bara en munsbit för er. Esperanto kan studeras via Steletos korrespondenskurser, via gratiskurser på Internet (edukado.net, lernu.net) eller via Steletos kurser. Esperanto öppnar dörrarna till välkomna internationella erfarenheter med hjälp av det gemensamma språket. Esperanto gynnar alla språk, det dominerar inget folkslags kultur.

Det kulturella samarbete som skapats genom esperanto firas som Steletos 90-årsjubileum på liris den 23 oktober klockan 15. Steletos styrelse önskar att man istället för eventuella blommor och presenter visar sin uppskattning genom en donation till Steletos konto, 101230-213247. Vi önskar att ni anmäler er till festen senast den 9 oktober på e-postadressen steleto@pp.inet.fi, Ritva Sabelli, Pietarinkatu 10 D 27, 00140 Helsingfors, eller per telefon till Arvo Karvinen, 040 502 3765.

HNS koncentrerar vården av ögonsjukdomar till ögon- och öronsjukhuset i Mejlans

Jorvs sjukhus ögonpoliklinik har i sin helhet flyttats till Mejlans Ögon- och öronsjukhus from. den 30.6.2009. På så sätt kan man ordna både jour och poliklinisk specialvård på ett och samma ställe. I de gamla utrymmena i Jorv fungerar from. den 17.8.2009 rehabiliteringspolikliniken för synskadade.

Inom HUCS-sjukvårdsområde vårdas årligen ca 70.000 patienter med ögonsjukdomar. HUCS ögonsjukdomsklinik är landets största och den enda ögonpolikliniken inom HNS som har ständig jour. Kliniken ansvarar from. den 1.7.2009 för all specialsjukvård av ögonsjukdomar inom HUCS-sjukvårdsområde.

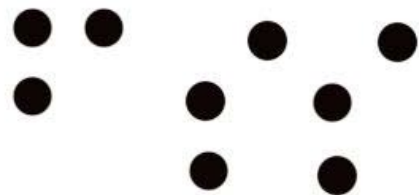
Adressen till ögonsjukdomskliniken är Haartmansg. 4 C, 00029 HNS, och telefonnumret till växeln är (09) 4711.

Har din syn blivit sämre? Vill du lära dig punktskrift?

Punktskriften kan göra din vardag och fritid lättare och mer självständig. Praktiska exempel på hur den kan hjälpa dig är: märka kryddburken så du kan skilja mellan salt och peppar, markera CD-skivan så du väljer rätt musik eller markera vilka räkningar du betalat. Under kursen spelar vi till exempel spel med punktmärkt kortlek.

Förbundet Finlands Svenska synskadade ordnar en grundkurs i punktskrift i tre delar under 2010. Vi arbetar i små grupper för att det ska bli så lätt att ställa frågor och lära sig som möjligt. Läsning och skrivning varvas med övningar som tränar känselsinnet, och det finns också möjlighet till diskussion och samvaro. Kursen hålls i Synskadades Centralförbunds verksamhetscentrum Iiris i Östra Centrum i Helsingfors, och datum för kursen är: Del 1 den 15–20.2.2010, del 2 den 17–22.5.2010 och del 3 den 6-11.9.2010.

Kursen, som finansieras av FPA, (kursnr. 35437) kräver att du bifogar läkarrekommendation över din synskada skrivet som ett B-läkarintyg. Fråga gärna mer om kursen genom att kontakta Tessa Bamberg, tfn 09- 69623024 eller 050-4623181. Sista anmälningdag är den 15.10 2009.

Till alla medlemmar i Svenska Synskadade i Mellersta Nyland:
Svenska synskadade i mellersta Nylands verksamhetscentrum har flyttat.
I våras tog vi farväl av "Tian" och nu borde vi hitta på ett nytt namn till vårt splitter-
nya verksamhetscentrum.

Vad ska vårt verksamhets- centrum heta?

Föreningen utlyser en namntävling för föreningens medlemmar som pågår från och med den 7.9 till och med den 30.10 2009. Bästa namnförslag får ett pris!

För att anonymiteten ska vara säkrad ända till sista sekund finns det fyra alternativ för röstningen: Per post, telefon, på kansliet eller per e-post. Nu kommer mer information om hur det hela går till:

1. Posta

Skriv ditt namnförslag på ett kuvert och posta det till föreningen. Inne i kuvertet bör finnas en lapp med ditt eget namn.

2. Ring

Ring till kansliet. Heidi skriver ditt förslag på kuvertet och sätter din namnlapp i kuvertet.

3. Kansliet

Kom till kansliet, Heidi sköter som ovan.

4. E-post

Skicka ditt förslag per e-post, Heidi printar ut, skriver namnförslaget på kuvertet och sätter ditt e-postmeddelande i kuvertet.

Man får ge hur många förslag som helst, men varje förslag har ett eget kuvert.

På detta sätt har vi en stor hög kuvert med namnförslag utanpå, och således vet ingen vem som står bakom förslaget.

Efter utgången av tävlingstiden den 30.10 samlas en jury bestående av Etel Loman från Syntjänsten, Tiina Sandelin, Karl-Oscar Skogster samt Carola Jarding. De väljer ut de tre bästa förslagen. På höstmötet den 21.11 röstar medlemmarna bland de tre utvalda förslagen fram det allra bästa namnet.

Under invigningsfesten genast efter höstmötet får vi veta röstningsresultatet och vad vårt nya verksamhetscentrum ska heta. Vinnarkuvertet öppnas och namnförslagsgivaren, det vill säga pristagaren, avslöjas. Om vi har många kuvert med samma namnförslag, och om det är det förslaget som vinner, drar vi vinnaren bland dessa kuvert.

Om du har frågor kontakta distriktssekreterare Heidi Simonsen per telefon 09-612 1779, e-post: kansliet@ssmn.fi. Postadressen är Parisgränden 2 A 3, 00550 Helsingfors.

Meddelanden från distrikten

Svenska synskadade i Västnyland r.f.

Svenska synskadade i Västnyland r.f. samlas till månadsträff lördagen den 10 oktober 2009 kl. 13.00 i verksamhetscentret Lyan, Prästängsgatan 12, Ekenäs. Det blir kaffe med dopp och program. Vita käppens dag uppmärksammas. Transport längs kända ruttor. Anmälning senast torsdag 8 oktober till Bjarne Sandberg, tfn 040-544 8313 eller till Birgitta Nordström, tfn 019-231 118. Hjärtligt välkommen med. Styrelsen.

Söndagen den 18 oktober 2009 blir det teaterbesök till Fallåker Teater i Esbo där man visar SPANSKA FLUGAN. Vi har reserverat 30 platser till föreställningen som börjar kl. 16.00. Biljettens pris är 15 euro.

Bussens tidtabell får Du vid anmälningen till Bjarne Sandberg tfn 040-544 8313 eller till Christel Eriksson tfn 040-745 1933. Ring senast den 1 oktober-09. Välkommen med på teater! Styrelsen.

Bocciaträningen har inletts i Seminarie-skolans gymnastiksal, adress Ladugårdsgatan 1-3 i Ekenäs, ingång från gården. Spelarna samlas fredagar kl. 14.-16.00 och önskar nya deltagare välkomna med i gruppen.

Svenska Synskadade i Östnyland r.f.

Svenska Synskadade i Östnyland håller sin oktober månadsträff den 24.10 klockan 13 i Kajutan, Ågatan 33, Borgå. Välkommen!

Träffpunkt för synskadade börjar igen onsdagen den 30 september kl.13.30 – 15 i Kajutan, Ågatan 33 i Borgå. Samvaro med högläsning och diskussion kring aktuella teman. Kaffeservering. Ledare: Stina Fodstad. Medborgarinstitutets avgift 18euro. Välkomna!

Åbolands Synskadade r.f.

Åbolands Synskadade håller oktober månads medlemsträff lördagen den 17.10. kl. 14.00 på Seniorstugan, Elmgrensvägen 2, i Pargas. Program och kaffeservering. Åboborna anmäler sig till Marita, tel. 2315135 och Kimitoöns medlemmar till Birgitta, tel. 422253. Väl mött på medlemsträffen!

Styrelsen

Svenska synskadade i mellersta Nyland r.f.

Så har vi då installerat oss i våra nya lokaler. Den nya adressen är Parisgränden 2 A 3, 00550 Helsingfors. Telefonnumret är detsamma som tidigare, (09) 6121 779. E-postadressen är kansliet@ssmn.fi. Den nya distriktssekreteraren Heidi Simonsen har börjat den 1.9 på kansliet. Måndagsträffarna fortsätter med varierande program både ute och inne. Hjärtligt välkomna!

Föreningen har också utlyst en namntävling, se separat annons i detta nummer av Finlands Synskadade.

Om du har frågor kan du kontakta Heidi Simonsen på kansliet (må-ons 9.30-13.30).

Vattengymnastiken börjar fredagen den 18.9 kl. 11.00 i Folkhälsans seniorhus, Mannerheimvägen 97. Malin Grönros leder gruppen.

Höstens program är under arbete, mera information på Medlemsbandet.

Lyssna på Medlemsbandet!

Norra Österbottens Svenska Synskadade r.f.

Bowlinggruppen samlas på måndagar kl 13-14 på Idrottsgården i Jakobstad för att träna.

I samarbete med Folkhälsan ordnar vi Mimoselträffar för både damer och herrar på Fyren, damernas första träff blir onsd 30.9 kl. 13 med Julia Källdström och herrarna samlas onsdagen den 7.10 kl. 15 med Bo-Erik Enell. En grupp för anhöriga träffas i regel andra måndagen i månaden, nästa gång blir 12.10 kl. 13 på Fyren. Ann-Mari Ekstrand fungerar som ledare. Vi har två grupper i vattengymnastik, som samlas varje onsdag på Östanlid. Grupp 1 kl. 12-13 och grupp 2 kl. 13-14.

Idrottsbyrån i Jakobstad ordnar en fri-luftsdag för både svenska och finska synskadade fred 2.10 kl. 12.30-15.00 vid PieHis stuga på Granholmen.

På vita käppens dag, torsdagen den 15.10 promenerar vi med vita käppar i Jakobstad, på eftermiddagen har vi matlagningsträff och på kvällen ser vi pjäsen "Min yttersta vilja" som syntolkas.

Vi planerar att påbörja ett nytt teaterprojekt och kallar alla intresserade till ett första diskussionsmöte, preliminärt månd 19.10 kl. 18 på Fyren.

Mera info på medlemsbandet eller från Fyren, tfn 7234 880 och 050-3795 658 .

Varmt välkomna till höstens aktiviteter! Hälsar styrelsen och Ann-Sofie på Fyren.

FSS produkter:

Reflexband: 3,50 euro

Sätts runt armen

Text: Förbundets namn+logo

Tygkasse: 5 euro

Rymlig, naturvit med mörkgrön text

Text: Förbundets namn+logo+webbadress

Paraply: 10 euro

Mörkgrönt med gul text på kardborrbandet

Text: Förbundets webbadress

Kokboken Kokpunkten: 20 euro

Annons: PolarPrint

Nytt elektroniskt förstoringsglas Compact Mini

Compact Mini är mycket litet och lätt. Det har en 3.5" skärm och väger bara 134 g.

Förstoring kan väljas mellan 5x, 8x och 11x. Användningen underlättas av ett litet stöd som lyfter upp övre kanten av den. Fungerar med laddningsbara batterier, användnings- och laddningstid 3,5 timmar. Storlek: 90 x 70 x 17mm.

Pris 495,- inkl moms 22%.

Försäljning: Näköpiste Polar Print Oy. Ring gärna och kom överens om demonstration.

Tel. 09-615 001 23, 09-615 001 22, e-post info@polarprint.fi
www.polarprint.fi

Du är också välkommen och bekanta dig med våra produkter på hjälpmedelsmässan i Tammerfors 6-7.11.2009. Ring om du vill ha en inträdesbiljett!

